

TRADITIONAL CUSTOMS OF BUILDING THE DAO'S HOUSE IN TUYEN QUANG PROVINCE

Tran Minh Tu^{1,*}

¹Tan Trao University, Vietnam

*Email address: tu.pkt@daihoctantrao@gmail.com

<https://doi.org/10.51453/2354-1431/2021/490>

Article info

Received:

8/11/2020

Accepted:

22/02/2021

Keywords:

House, Dao people,
Tuyen Quang.

Abstract

In the family of Vietnamese ethnic minorities groups, “Dao” is an ethnic minority having unique cultural tradition, in which the housing culture is a fundamental issue in tangible culture of Dao people in general and Tuyen Quang in particular. Dao people in Tuyen Quang consists of 9 branches. According to traditional housing, there are 3 types of houses: land-made house, stilt house and half-stilt house, half land made house which are built on selected directions, the layout and the display of furniture in the house based on their customs and beliefs. Along with the unique new house entrance ceremony, Dao people in Tuyen Quang have preserved many traditional cultural elements and enriched the cultural identity of the Vietnamese nation.

TẬP TỤC TRUYỀN THỐNG VỀ LÀM NHÀ Ở CỦA NGƯỜI DAO TUYÊN QUANG

Trần Minh Tú^{1,*}

¹ Trường Đại học Tân Trào, Việt Nam

* Địa chỉ email: tu.pkttdaihoctantrao@gmail.com

<https://doi.org/10.51453/2354-1431/2021/490>

Thông tin tác giả

Ngày nhận bài:

8/11/2020

Ngày duyệt đăng:

22/02/2021

Từ khóa:

Nhà ở, người Dao, Tuyên Quang

Tóm tắt:

Trong đại gia đình các dân tộc Việt Nam, dân tộc Dao là một dân tộc có truyền thống văn hoá rất đậm nét, trong đó văn hóa nhà ở là một vấn đề cơ bản trong văn hóa vật thể của dân tộc Dao nói chung và ở Tuyên Quang nói riêng. Người Dao ở Tuyên Quang bao gồm 9 ngành Dao, về nhà ở truyền thống có 3 kiểu nhà là nhà đất, nhà sàn và nhà nửa sàn, nửa đất, làm nhà theo hướng được chọn, cách bố trí và trưng bày đồ vật trong nhà theo tập quán, tín ngưỡng của họ. Cùng với nghi thức vào nhà mới độc đáo, người Dao ở Tuyên Quang đã bảo lưu được nhiều yếu tố văn hóa truyền thống và làm phong phú thêm bản sắc văn hóa của dân tộc Việt Nam.

1. Mở đầu

“Việt Nam với 54 dân tộc, dân tộc nào cũng có quá khứ lịch sử lâu đời và một nền văn hóa cổ truyền giàu bản sắc dân tộc” [7, 11]. Trong nền văn hóa đa dạng và phong phú của các dân tộc Việt Nam thì kiến trúc dân gian – nhà ở là đối tượng nghiên cứu chiếm một vị trí quan trọng đặc biệt và đáng quan tâm nhất.

Trong số các dân tộc dùng ngữ hệ Mông - Dao ở Tuyên Quang, thì dân tộc Dao có số dân đông hơn (chiếm 11% dân số toàn tỉnh) và có bản sắc văn hoá rất độc đáo, đến nay còn bảo lưu được nhiều yếu tố văn hoá truyền thống. “Người Dao cư trú xen gộp với nhiều dân tộc từ biên giới Việt – Trung, Việt – Lào cho tới một số tỉnh trung du và ven biển” [7, 369]. Người Dao ở Tuyên Quang bao gồm 9 ngành Dao. Trong đại gia đình các dân tộc Việt Nam, dân tộc Dao là một dân tộc có truyền thống văn hoá rất đậm nét, trong khuôn khổ bài báo khoa học, chúng ta chỉ tập trung tìm hiểu những

vấn đề cơ bản về văn hóa truyền thống vật thể của dân tộc Dao ở Tuyên Quang liên quan đến văn hóa nhà ở. Nói về nhà ở truyền thống người Dao ở Tuyên Quang có 3 kiểu nhà là nhà đất, nhà sàn và nhà nửa sàn, nửa đất. “Nhà nửa sàn nửa đất của người Dao là một điển hình, dạng này nhà chia hai phần theo chiều dọc: nửa nhà phía sau là nền đất, nửa nhà phía trước là sàn” [8, 335]. Các ngành Dao Quần Trắng, Thanh Y, Áo Dài ở nhà sàn. Các ngành Dao Đỏ, Dao Tiền, Quần Chẹt, Coóc Mùn, Coóc Ngáng, Ô Gang ở nhà nền đất. Còn kiểu nhà nửa sàn, nửa đất, xuất hiện là do địa hình khu vực dựng nhà, việc san lấp nền nhà gặp nhiều khó khăn, tốn nhiều công sức và xuất phát từ tập quán du canh, cư của đồng bào nên mới có kiểu nhà này.

Nhà ở truyền thống của đồng bào Dao thường nhỏ hẹp. Trong ngôi nhà truyền thống được ngăn theo chiều dọc của ngôi nhà, gian giữa được để trống để đặt bàn thờ, nửa nhà phía sau được ngăn

tạo thành buồng ngủ riêng cho vợ chồng, con cái của chủ nhà, còn nửa nhà phía trước bao giờ cũng đặt hai bếp lửa. Một bếp dành cho chủ nhà tiếp khách, ngồi uống nước hoặc nghỉ ngơi, còn một bếp là nơi nấu ăn phục vụ cho việc ăn uống hàng ngày. Việc đặt bếp trong nhà có tác dụng làm ấm ngôi nhà vào những ngày giá rét, vì đồng bào thường cư trú ở những ngọn núi cao, nhiệt độ thường thấp. Trong quá trình điều tra, khảo sát cho thấy tàn dư còn lại của ngôi nhà truyền thống còn tồn tại ở thôn Khuôn Đào, Xã Trung Yên, huyện Sơn Dương như nhà của ông Bàn Văn Tiến, ông Triệu Đức Thanh^{††} và một số ngôi nhà khác nữa trong thôn. Hiện nay, ngôi nhà truyền thống như đã nói ở trên trong quá trình tồn tại và phát triển đã mất dần đi để nhường chỗ cho ngôi nhà đã được cải tiến đôi chỗ phù hợp với đời sống hiện tại là điều dễ hiểu. Nhưng những phong tục tập quán trong quá trình làm nhà ở từ xưa cho đến nay thì vẫn còn tồn tại và được bà con lưu giữ, thực hành.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Bước đầu tiên trong quá trình làm nhà là chọn đất và hướng nhà

“*Tạo dựng nơi ăn chốn ở bao giờ cũng là nhu cầu quan trọng nhất trong đời sống xã hội*” [7, 14]. Cũng như nhiều dân tộc ở nước ta, đối với dân tộc Dao, nhà ở là vấn đề quan trọng trong cả đời sống vật chất và tinh thần. Đồng bào Dao ở Tuyên Quang cho rằng hướng nhà là một trong những yếu tố tác động đến đời sống tâm lý của các thành viên trong gia đình. Đối với đồng bào các ngành Dao Tuyên Quang, việc làm nhà theo hướng nào phụ thuộc vào niên mệnh sinh của chủ nhà (hệ Can Chi). Chủ nhà là người đàn ông, là chồng, là cha của các con trong gia đình, việc xem hướng nhà phải mời thầy cúng hoặc người già xem cho. Ở địa thế không được theo hướng đã xem, nhưng nếu vị trí làm nhà cùng với một số nhà lân cận thì cùng quay ra hướng đó. Một nguyên tắc bất di bất dịch là nhà phải tựa vào núi, mặt hướng ra đường, không được quay mặt vào núi. Về hướng nhà, đồng bào Dao Tuyên Quang có một số điều tránh như sau:

“*Trong quan niệm của người Dao, hướng nhà rất quan trọng, họ coi hướng nhà là mạch máu của*

ngôi nhà” [3,91]. Hướng mở cửa chính không cận kề hoặc nhìn về phía có mồ mả, vì theo đồng bào như vậy sẽ ảnh hưởng tới sức khỏe của con cháu và làm ăn không phát đạt. Nếu cửa chính về hướng chính tây thì mọi sự may mắn và hạnh phúc trong ngôi nhà chỉ diễn ra như ánh sáng ngấn ngủi lúc chiều tà.

Theo đồng bào, hướng nhà tốt nhất là nơi nhìn thấy nhiều đồi núi nhấp nhô nghiêng thấp dần về phía nhà, hoặc có các dải núi đồi thoai thoải vồng dần xuống như để đưa của cải vào nhà. Đồng bào Dao cho rằng vị trí, khoảng cách từ nhà đến ruộng, nương càng gần, càng thuận lợi cho việc đưa phân chuồng vào ruộng càng tốt.

Sau khi đã khảo sát về hướng nhà và vị trí của chỗ đất định dùng vào việc dựng nhà, người ta tiến hành thử xem chỗ đất ấy có cho phép con người sinh sống hay không. Đây là bước có ý nghĩa quyết định vì có liên quan đến quan niệm và tín ngưỡng của đồng bào Dao ở Tuyên Quang. Cách thử phổ biến nhất là người ta khoan một chỗ đất đường kính khoảng 20cm (bằng miệng cái bát tô to) làm sạch, nén chặt rồi để trên đó những hạt gạo nếp chỉ bóc phần vỏ trấu, đặt thành 3 hàng đại diện cho tổ tiên hàng trên cùng, mọi người trong gia đình hàng thứ 2 và hàng thứ 3 đại diện cho tài sản, gia súc, gia cầm (nhưng với người Dao Quần Trắng họ đặt thành 3 nhúm gạo nếp chứ không phải là hạt gạo), sau đó lấy bát úp kín, sáng hôm sau kiểm tra thấy gạo vẫn được để nguyên theo hàng lối đã xếp, không có kiến tha, không có con vật nào đến ăn là điềm tốt cho phép dựng nhà và sống được ở chỗ đó. Nhưng đến hôm thử đất gia đình phải chú ý xem mộng và đoán mộng. Nếu nằm mơ thấy người vác cuốc xẻng, cây to đổ chắn ngang đường, nhện sa xuống người hoặc thấy hổ, báo nằm ở chỗ đất thử thì phải bỏ chỗ đất đó mặc dù gạo đặt trong chỗ úp bát vẫn nguyên vẹn. Việc làm nghi lễ chọn đất là bắt buộc, nếu không làm mà chỉ chọn hướng rồi dựng nhà thì người sống trong ngôi nhà đó cũng chẳng yên tâm nếu không may xảy ra rủi ro, bệnh tật hoặc làm ăn không phát đạt, người Dao đều cho là chỗ ở không tốt.

Trường hợp dựng nhà trên nền cũ thì không phải trải qua các bước chọn đất, chọn hướng nhà và thử đất, mà chỉ cần đào và san lại nền cho phù hợp với yêu cầu và quy mô, cấu trúc của ngôi nhà mới.

^{††} Khảo sát tại thôn Khuôn Đào, xã Trung Yên, huyện Sơn Dương, tỉnh Tuyên Quang

2.2. Việc san lấp nền nhà và chuẩn bị nguyên vật liệu làm nhà, dựng nhà

Sau khi đã làm các bước chọn hướng nhà, chọn đất và thử đất, nếu các việc đó diễn ra đều tốt đẹp thì người Dao mới tiến hành san lấp nền nhà. Trong thời gian san lấp nền nhà cần phải chú ý xem mộng lúc ngủ, nếu nhiều đêm những người trong gia đình, nhất là chủ nhà nằm mơ thấy những điều không tốt đẹp thì cần nhờ thầy cúng xử lí bằng cách đoàn mộng, xem lại mệnh số của chủ nhà và các con cháu trong gia đình, hoặc xem bói thấy có điều gì đe dọa đến tính mạng của người và của trong gia đình thì việc san lấp nền nhà phải dừng lại, thậm chí nếu nguy hiểm thì phải đi tìm đất làm nhà ở nơi khác. Nhưng trong thực tế thì việc này rất ít xảy ra vì miếng đất đã được lựa chọn rất kĩ để làm nhà.

Trước khi chọn đất làm nhà, người Dao Tuyên Quang đã chuẩn bị sẵn nguyên vật liệu cần thiết như gỗ, tre, nứa... Việc tìm kiếm các nguyên vật liệu cũng phải tuân thủ những quy định:

Khi tre, gỗ, nứa còn nhiều, người Dao chỉ chọn những cây gỗ tốt để làm nhà, kiêng lấy những cây gãy ngọn, cây bị sét đánh, những cây đã đổ, hoặc những cây có nhiều dây leo. Đồng bào Dao Tuyên Quang cho rằng những cây này đã được thần ma sử dụng, hoặc làm hỏng nếu đem về dựng nhà sẽ đem lại tai họa đau ốm cho con cháu trong gia đình.

Khi chặt cây làm nhà đối với những cây dùng làm các bộ phận của khung nhà như cột, kèo, xà nhà... thì phải chặt vào cuối mùa thu vào những ngày đầu tháng hoặc cuối tháng âm lịch, tránh chặt cây vào những ngày có nhiều ánh trăng sáng. Người Dao Tuyên Quang cho rằng chặt cây vào thời gian ấy sẽ tránh được mọt, gỗ không bị nê, dễ khô và dùng được lâu năm hơn. Đồng bào còn cho rằng ngày đi chặt cây làm nhà phải được chọn kĩ, trong bữa cơm mời anh em đến giúp nhất thiết phải làm lễ khấn báo tổ tiên để tổ tiên phù hộ và giúp đỡ.

Nhà chỉ được phép dựng khi đã chọn ngày, giờ, tháng năm vào nhà mới. Ngày dựng nhà phụ thuộc vào tuổi của chủ nhà, nhưng đối với người Dao Tuyên Quang việc dựng nhà cũng có điều kiêng như: Không trùng với ngày mất của ông bà, cha mẹ, không trùng với ngày sấm đầu năm... Đồng bào còn kiêng không dựng nhà vào tháng 3 và tháng 6 âm lịch (dòng họ Bàn của người Dao Coóc Mùn) lại kiêng làm nhà vào năm Dần, năm

Ngọ, tháng Dần, tháng Ngọ), đồng bào cho rằng đó là những tháng chỉ dựng nhà cho người chết như táo mộ, cúng tiền vàng để tổ tiên sửa nhà nên không dựng nhà cho người sống. Việc chọn ngày vào nhà mới đối với đồng bào Dao Tuyên Quang rất cẩn thận, phải nhờ thầy xem sách để dựng vào ngày nào, vì theo đồng bào có ngày xấu, nếu dựng nhà vào ngày đó thì nhà dựng lên sẽ không có người ở, chỉ có cỏ mọc ở trong nhà.

Một vấn đề nữa cũng hết sức quan trọng trong việc chọn tháng, năm, ngày giờ vào nhà mới là phải dựa vào tiềm lực kinh tế, sức người trong gia đình và khả năng giúp đỡ của cộng đồng trong làng, cũng như anh em họ hàng xa gần đến giúp để dựng nhà trước đó vài hôm sao cho đến ngày vào nhà mới cũng lợp được nóc nhà.

2.3. Nghi thức vào nhà mới

Trong ngày vào nhà mới tức là ngày cho phép lợp nóc nhà (đặt cây nóc nhà) có một nghi lễ quan trọng không thể thiếu và phải thực hiện xong trước giờ vào nhà mới đó là lễ cúng xin ngày đã chọn vào nhà mới. Lễ cúng này xuất phát từ quan niệm của đồng bào Dao cho rằng: ngày, giờ, tháng năm vào nhà mới được thầy cúng lựa chọn rất cẩn thận, nhưng qua nhiều thế hệ có thể con cháu quên và sai phạm vào điều gì đó mà con cháu và thầy cúng không không nhớ đến. Nếu ngày vào nhà mới trùng với một trong những ngày xấu sẽ được tổ tiên và các thần thánh đỡ bớt để thay vào đó là ngày tốt lành. Chẳng hạn như ngày chết của các cụ, ngày sửa mộ của ông bà, ngày kiêng của dòng họ.

Lễ cúng này được tiến hành cúng ở ngoài hiên nhà với các lễ vật như sau: Một thủ lợn đã làm sạch, luộc qua nước sôi, bốn chén rót rượu mời ma, hai bát cơm hoặc xôi nếp, một chén nước, tiền giấy âm phủ (tiền giấy âm phủ do đồng bào tự làm không phải là tiền giấy âm phủ bán ở chợ). Thầy cúng đốt 3 nén hương, thầy cúng cùng chủ nhà cầu cúng tổ tiên và các vị thần thánh của người Dao trong đó có Ngọc Hoàng thượng đế về dự lễ, để cầu mong các thần thánh phù hộ, giải tỏa tất cả những bất hạnh hoặc thiếu sót mà con cháu có thể mắc phải trong việc chọn lấy ngày, giờ, tháng, năm này để vào nhà mới. Việc đặt cây nóc nhà phải là người đàn ông là chủ nhà làm.

Nghi thức tiếp theo của lễ vào nhà mới của người Dao ở Tuyên Quang là đốt lửa. Người Dao

cho rằng bếp lửa là nơi duy trì và thể hiện cuộc sống của từng gia đình, là nơi phản ánh ngôi nhà theo đúng nghĩa của nó là có người ở, sinh hoạt. Do đó, việc nhóm lửa vào nhà mới là nghi thức cần thiết phải tiến hành, người Dao Đỏ và Dao Tiền gọi là "púa tau pia siàng piáo". Người Dao ở Tuyên Quang tiến hành nghi thức nhóm lửa khi đã lợp xong nóc nhà mới.

Trước khi thực hiện nghi thức nhóm lửa, đối với người Dao Đỏ, Dao Tiền, Dao Quần Chẹt... là nhóm Dao ở nhà nền đất, gia chủ cần chọn một chỗ ở trong nhà, nơi định làm bếp nấu nướng. Bếp không nhất thiết phải ở bên phải hoặc bên trái của nhà mà bên nào rộng hơn, thuận lợi hơn thì đặt bếp... Riêng nhóm Dao ở nhà sàn như Dao Quần Trắng, Thanh Y, Áo Dài thì chỗ đặt bếp đã được chuẩn bị sẵn bằng việc đắp đất và nén chặt vào một khuôn gỗ, trong đó có đặt kiềng để đun nấu.

Trong ngày vào nhà mới, củi khô được đặt sẵn trong bếp. Chủ nhà là người đầu tiên nhóm lửa, nếu gia đình đó tồn tại 3, 4 thế hệ thì người đàn ông cao tuổi nhất trong gia đình sẽ là người nhóm lửa và nếu không còn đàn ông mà đó là người phụ nữ cao tuổi nhất trong gia đình thì người đó sẽ là người nhóm lửa đầu tiên. Còn đối với người con trai đang ở cùng gia đình, có điều kiện ra ở riêng, khi làm nhà mới thì người nhóm lửa là ông bố hoặc bà mẹ với ý nghĩa bố, mẹ là người chia lửa cho các con.

Khi lửa đã cháy, tất cả mọi người già, trẻ, trai, gái, khách gần, khách xa đều vây quanh bếp lửa hồng, rót rượu chúc mừng gia chủ và gia đình sống trong nhà mới làm ăn phát đạt, hạnh phúc như bếp lửa đang bốc cháy. Sau đó, bếp lửa dùng vào việc đun nước hay nấu nướng thức ăn thì gia đình đó phải giữ cho bếp lửa đó cháy đỏ trong một ngày đêm, có những nơi giữ lửa cháy ba ngày, ba đêm.

Ở đây, chúng tôi xin lưu ý rằng đối với dân tộc Dao Quần Trắng hiện nay nếu ở nhà sàn thì bếp lửa vẫn được đặt ở nửa phía trước của ngôi nhà, còn đối với đồng bào Dao Đỏ, Dao Tiền, và Dao Quần Chẹt thì bếp đã được làm riêng nhưng liền kề với nhà lớn, nhưng những nghi thức vào nhà mới vẫn được tuân thủ một cách chặt chẽ như đã trình bày.

Riêng ngành Dao Áo Dài và Dao Tiền, từ lúc đốt lửa vào nhà mới cần phải làm lễ chống hỏa, tiếng Dao gọi là "phát tàu chùng" tức là treo chai nước chống hỏa ở phía trên cửa chính, người ta lấy

một chai nước đặt lên bàn cúng, thầy cúng hành lễ thông báo và cầu mong tổ tiên giữ nhà, giữ cửa, sử dụng chai nước này đuổi thần lửa, không cho thần lửa vào nhà ăn cắp lửa. Việc dùng chai nước để phòng lửa cháy nhà được xuất phát từ quan niệm của đồng bào là hàng ngày luôn có một con ma gọi là thần lửa cứ đến đêm vào nhà lấy trộm lửa trong bếp có thể làm cháy nhà. Đồng bào còn lưu giữ câu chuyện kể rằng: Ngày xưa nhiều nhà phải giữ lửa ở bếp suốt ngày đêm để nấu nướng, một hôm con ma lửa lên vào nhà lấy lửa, làm lửa rơi vãi lửa, gây cháy nhà của nhiều gia đình. Các gia đình kiện lên Ngọc Hoàng và được Ngọc Hoàng mách đề phòng thần lửa bằng cách nhờ ma tổ tiên dùng chai nước treo trên cửa chính sát mái nhà để xua đuổi không cho ma lửa vào nhà.

2.4. Tập quán tín ngưỡng liên quan đến việc cư trú trong nhà

Đồng bào Dao ở Tuyên Quang đều quan niệm rằng: Trong ngôi nhà của mình có nhiều loại ma khác nhau cùng chung sống để phù hộ độ trì cho gia đình về nhiều mặt như sức khỏe, tài lộc, giữ gìn không cho các loại hồn ma vía xấu vào làm hại những người trong gia đình... Đó là các loại ma như ma tổ tiên, ma buồng, ma bếp, ma cửa, việc thay chai nước chống hỏa... Những người sống trong gia đình, mà đứng đầu là chủ nhà phải có trách nhiệm tuân theo những phong tục tập quán thờ cúng các loại ma đó để được phù hộ. "*Trong quan niệm của người Dao, ma nhà hay còn được gọi là thần hộ mệnh do Ngọc Hoàng cử xuống giúp người Dao trừ tà ma, ác quỷ, phù hộ và che chở cho họ vì vậy, người Dao phải thờ phụng thần hộ mệnh tại nhà*" [3, 129-130].

Nơi linh thiêng nhất trong ngôi nhà là nơi thờ cúng tổ tiên. Nếu chủ nhà là thầy cúng thì cạnh bàn thờ tổ tiên có các dụng cụ phục vụ cho việc cúng bái như trống, chiêng, chũm chọe, chiêng, sách cúng, tranh ảnh... Nên người Dao ở Tuyên Quang không cho những sản phụ đang ở cũ đến gần bàn thờ, kiêng không cho phụ nữ nhất là khách duỗi hai chân ngồi đối diện với bàn thờ. Đối với người Dao ngành Quần Trắng, Thanh Y, Áo Dài, phía dưới bàn thờ tổ tiên còn có bàn thờ cúng Thổ Công, Thổ Địa và thần chăn nuôi. Bàn thờ này cũng linh thiêng như bàn thờ tổ tiên.

Theo quan niệm của đồng bào Dao Tuyên Quang, tất cả các bếp lửa trong nhà dùng để đun đều có ma, đó là ma bếp. Do vậy, bếp lửa cũng là nơi linh thiêng, nhất là bếp nấu cám lợn và nấu ăn. Tùy theo từng dòng họ, từng ngành Dao, người ta kiêng không cho sản phụ đang ở cữ bước qua bếp hoặc trèo lên bếp lò nấu cám lợn, không được phơi quần áo lên trên bếp, không nướng thịt chó, không cho trẻ đá vào bếp, khi sưởi lửa không được hơ mông, đùi lên trên bếp.

Ma cửa được người Dao Tuyên Quang cho rằng đó là ma gác cửa để không cho các loại ma xấu vào nhà, canh giữ cho ngôi nhà và những người sống trong ngôi nhà đó được an toàn. Ma cửa còn là người canh gác khi ma tổ tiên về thăm nom con cháu, hoặc được con cháu mời về để thỉnh cầu được phù hộ độ trì một vấn đề gì đấy. Ở các người Dao Tuyên Quang, ở cửa chính ra vào người ta thường đào lỗ nhỏ để thầy cúng yểm vào đó và dán giấy đỏ ở phía trên của chính. Vào các dịp lễ tết hoặc mừng một và 15 âm lịch hàng tháng thường có thấp hương ngay cạnh cửa chính.

Người Dao ở Tuyên Quang còn có quan niệm về ma giường, ma buồng. Loại ma này làm nhiệm vụ canh giữ cho sự bình yên cho những người ngủ trong buồng. Người Dao ở Tuyên Quang không lập bàn thờ ở trong buồng, họ chỉ cúng khi bói ra ma buồng là thủ phạm gây ra những chuyện như làm trẻ con khóc, làm người ngủ trong buồng không yên, hay mơ thấy những điều quái dị trong nhiều đêm. Việc ma buồng phạt ý làm cho người ngủ không yên hay trẻ con quấy khóc có nhiều nguyên nhân như có sự va chạm mạnh vào buồng, thay đổi giường ngủ không đúng ngày, trẻ con phóng uế bắn xuống giường... Do vậy, người Dao rất thận trọng trong việc sửa lại buồng, thay đổi giường ngủ ở trong buồng. Nếu trong buồng có trẻ sơ sinh đang ở, hoặc có phụ nữ mang thai thì tất cả những công việc sửa chữa ở trong buồng và giường phải kiêng

kị tuyệt đối. Việc cúng ma buồng cũng đơn giản, chỉ cần có trứng luộc, hương và một ít tiền giấy âm phủ là được.

3. Kết luận

Văn hóa truyền thống của các dân tộc thiểu số nói chung là tài sản vô giá đối với một nền văn hóa đa sắc tộc như Việt Nam. Trong đó, nhà ở truyền thống của người Dao là một nét đặc sắc đã tồn tại lâu đời góp phần phản ánh, thể hiện bản sắc văn hoá của các dân tộc thiểu số trên đất nước Việt Nam nói chung và trên địa bàn tỉnh Tuyên Quang nói riêng. Hiện nay, cuộc sống du canh, du cư của đồng bào Dao Tuyên Quang không còn nữa. Trong quá trình tồn tại và phát triển, định canh, định cư làm ruộng nước và sống xen kẽ với các dân tộc khác như: Kinh, Tày, Nùng... ngôi nhà truyền thống của người Dao đã không còn được như cũ, dần mất đi để nhường chỗ cho ngôi nhà hiện đại phù hợp với đời sống hiện tại. Tuy nhiên, những phong tục, tập quán trong quá trình làm nhà ở từ xa xưa cho đến nay thì vẫn còn được lưu giữ.

REFERENCE

- [1] Do, N.V. (editor), (2003), *Traditional Culture of Tay, Dao, San Diu ethnic groups in Tuyen Quang*, Ethnic Culture Publishing House, Hanoi.
- [2] Ngọc, P. (2006), *Vietnam cultural identities*, Literature Publishing House, Hà Nội.
- [3] Lam, C.V. (2015), *Traditional houses of Dao people in Lao Cai*, Social Sciences Publishing House, Hanoi.
- [4] Thanh, P.T. (2011), *Ethnic Cultures in Vietnam*, Dan tri Publishing House, Hanoi.
- [5] Tu, Đ.Q., Lien, N. (2010), *Dao people in Vietnamese ethnic community*, Ethnic Culture Publishing House, Hanoi.
- [6] Tung, N.K. (2015), *Traditional houses of Vietnamese ethnic groups (volume 1)*, Social Sciences Publishing House, Hanoi.
- [7] Tung, N.K. (2015), *Traditional houses of Vietnamese ethnic groups (volume 2)*, Social Sciences Publishing House, Hanoi.